

НАПРЯМ 9. ПРОФЕСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ СФЕРИ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-313-5-22>

ФОРМУВАННЯ ОРФОЕПІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ЖУРНАЛІСТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З «ОСНОВ КУЛЬТУРИ УСНОГО ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ»

Лебеденко Н. Є.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри радіомовлення і телебачення
Львівського національного університету імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Культура усного мовлення – один зі складників професійної майстерності радіо- чи тележурналіста, що передбачає вишукане володіння нормами української літературної мови. Коли йдеться про усне мовлення, важливо знати і застосовувати на практиці передусім орфоепічні норми (норми правильної вимови). Орфоепічні правила української мови були сформовані не так давно, оскільки українське усне слово тривалий час було заборонене. Сьогодні ж в інформаційному суспільстві маємо дбати не лише про те, що говоримо, але й як говоримо.

Дисципліна «Основи культури усного публічного мовлення» належить до дисциплін спеціалізації «Журналістська робота на радіо та телебаченні», яку читаємо для студентів-майбутніх журналістів на III курсі. Зазначимо, що всі заняття з дисциплін спеціалізації проводимо в очному форматі, за винятком непередбачуваних обставин. Важливою частиною цього курсу є вивчення українських орфоепічних норм, основних порушень цих норм у публічному мовленні, причин порушень зазначених правил та пошуку шляхів їх уникнення.

Для студентів факультету журналістики дуже важливо навчитися правильно вимовляти звуки, слова, фрази, інтонувати тексти. Орфоепічна компетенція – одна з головних компетенцій майбутнього журналіста. Орфоепічну компетенцію розуміємо як бездоганне знання орфоепічних норм української мови, зокрема правил вимови голосних звуків, приголосних, груп приголосних, правил вимови слів

іншомовного походження, а також знання акцентуаційних норм української мови, уміння застосовувати отримані знання в усному мовленні та уникати поширених помилок.

На лекційних заняттях з «Основ культури усного публічного мовлення» обговорюємо зі студентами вимовні норми української мови, що виражають її самобутність та відрізняють від інших слов'янських мов. Зокрема, наголошуємо на повнозвучності вимови голосних звуків та змінах вимови звуків *e, u, o* в деяких позиціях, передусім ненаголошених. Акцентуємо увагу на головних особливостях вимови приголосних звуків (тверда вимова шиплячих *ж, ч, ш, дж*, збереження дзвінкості, пом'якшення приголосних перед *i, ь, я, ю, є*, зміни приголосних перед іншими приголосними (дзвінкими, м'якими, пом'якшеними, шиплячими тощо). Для унаочнення навчального матеріалу використовуємо презентації, таблиці, аудіо- та аудіовізуальні записи.

На практичних заняттях отримані знання студенти підкріплюють практичними вправами на прочитання слів, текстів уголос, підкреслюючи слова зі звуковими змінами, виконують тестові завдання на пошук слів зі змінами голосних, приголосних та груп приголосних під час вимови, роблять тестові вправи зі словами, написання і вимова яких не збігаються. Практичні вправи, поради та тестові завдання виконуємо за навчально-методичними посібниками: «Культура усного мовлення» [3] та «Орфоепічна культура телерадіожурналіста» [1]. Серед лексикографічних джерел віддаємо перевагу «Орфоепічному словнику української мови» М. Погрібного [2].

Окрім того, для підвищення орфоепічної компетенції студентів здійснюємо аналіз орфоепічної культури телевізійних та радіожурналістів, відомих публічних осіб, класифікуємо зафіксовані помилки та виправляємо їх, а також аналізуємо записані на аудіоносіях власні тексти та тексти колег-студентів, виявляючи власні порушення у вимові та шукаючи шляхи їх уникнення.

Для підвищення рівня акцентуаційної культури студенти створюють власні словники складних випадків наголошення слів, запам'ятовують слова, які неправильно наголошували. Такі словники формують на базі наявних різноманітних лексикографічних акцентуаційних джерел української мови та на основі аналізу акцентуаційної культури телевізійних та радіожурналістів і публічних осіб. При цьому велику увагу студенти приділяють спостереженню за зміною наголосу під час відмінювання різних частин мови, передусім іменників та дієслів, записують ці зміни, створюють контексти для кращого запам'ятовування.

За умови вдумливого, відповідального, уважного вивчення теоретичного матеріалу та виконання всіх завдань студенти підвищують свій рівень орфоепічної компетенції, стараються блокувати помилки, які вони робили раніше, та контролювати своє усне мовлення.

Отже, орфоепічна компетенція – важливий складник професіоналізму журналіста. Це частина культури мовлення та загальної культури особистості. На заняттях з дисципліни спеціалізації «Основи культури усного публічного мовлення» студенти III курсу мають змогу опанувати теоретичні та практичні знання, навички та вміння з української орфоєпії, потрібні для майбутньої роботи в галузі соціальних комунікацій.

Література:

1. Михайличенко Н. Орфоепічна культура телерадіожурналіста. Практикум. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 112 с.
2. Орфоепічний словник / укладач М. І. Погрібний. К. : Рад. школа, 1983. 629 с.
3. Сербенська О. Культура усного мовлення. Практикум : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 212 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-313-5-23>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ

Поздняков О. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов і країнознавства, факультету туризму
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Успішна професійна діяльність у сфері гостинності вимагає високого рівня володіння іноземною мовою. Тому цей освітній компонент вважається невід'ємною складовою університетської програми підготовки фахівців. Метою викладання та вивчення іноземної мови є підготовка студентів до ефективного спілкування